

E TEN OF GEGETEN WORDEN

AANTEKENINGEN OVER OPHIOPHAGIE EN KANNIBALISME DOOR OVERBEVOLKING BIJ ENIGE BOIGA-SOORTEN UIT THAILAND

*Joachim Bulian, 22/2 Moo 4,
Tumbon Thungtao,
Amphur Bannasan,
84120 Suratthani, Thailand.*

INLEIDING

Dit artikel behandelt de ervaringen die zijn opgedaan met ophiophagie en kannibalisme door overbevolking bij enkele Thaise Boiga-soorten. Daarnaast wordt geschreven over de reactie van *Boiga dendrophila* op twee andere slangenetende soorten (*Naja kaouthia* en *Bungarus fasciatus*). Het gedrag, evenals de eventuele oorzaak van dit gedrag, wordt kort beschreven.

OBSERVATIES

Dat de meeste soorten van het geslacht *Boiga* andere slangen eten, is door diverse waarnemingen bevestigd. Smith (1943) beschrijft dat een *Boiga cyanea* bij hem een *Oligodon taeniatus*, twee jonge *Calloselasma* en twee *Trimerusurus albolabris* gegeten heeft. Cox (1991) schrijft over een poging van een *Boiga saengsomi* om een *Boiga cyanea* op te eten. Vit (1976) schrijft over het kannibalisme bij *Boiga cyanea*. Deze lijst laat zich naar believen uitbreiden.

Bij de door mij verzorgde Boiga-soorten at een grote vrouw *Boiga cyanea* verscheidene kleine soortgenoten en een *Trimerusurus albolabris* (Bulian 1994). Daarnaast at ze ook *Rhabdophis subminiatus*, *Elaphe radiata* en *Chrysopelea ornata ornata* (Bulian 1999). Een twee maanden oude *Boiga nigriceps* at een even groot familielid, werkte het echter na vier dagen, half verteerd, weer naar buiten.

Bij het eten van soortgenoten zou het zich echter eerder om een geval van kannibalisme door overbevolking kunnen handelen, zoals ook Petzold (1982) suggereert. De *Boiga dendrophila melanota* die ik verzorg, verteerden twee *Elaphe radiata*, twee *Ahaetulla prasina*, één *Dendrelaphis pictus*, evenals een juveniele *Python reticulatus*. Een volwassen *Chrysopelea ornata ornata* werd door de *Boiga dendrophila* echter niet lastig gevallen en leeft al gedurende verscheidene maanden in het terrarium van de Boiga's. Naast slangen accepteren *Boiga dendrophila* echter ook hagedissen als voedsel. Daarbij lukte het een 170 cm lange mangrove nachtslang om een haast één meter lange *Varanus nebulosus* te overmeesteren, op te eten en te verteren.

Een interessant gedrag kon ik waarnemen bij *Boiga dendrophila melanota*, toen ik op een avond een pas gestorven, haast volwassen monocle cobra, *Naja kaouthia*, in het terrarium van twee ongeveer 180 cm lange mannetjes legde. Ik ging er van uit dat de Boiga's de cobra in de loop van de avond zouden opeten. Na ongeveer tien minuten werden de Boiga's in hun schuilplaats, een omgekeerde bloempot, zichtbaar onrustig. Ongeveer twee tot drie minuten later schoten ze in paniek uit hun schuilplaats en probeerden uit het terrarium te komen. Daarbij kwamen ze in geen geval in aanraking met de cobra. Door het extreme, hectische gedrag van de Boiga's was het voor mij onmogelijk de deur van het terrarium te openen om de cobra te verwijderen. Ik besloot daarom af te wachten tot ze beide weer wat rustiger waren geworden. In totaal duurden de panische vluchtpogingen uit het terrarium bijna twee uur lang. Daarna waren de beide dieren ogenschijnlijk extreem uitgeput en rolden zich op in de hoek van het terrarium die het verst was verwijderd.

van de cobra. Daarna kon ik de cobra uit het verblijf verwijderen. Bij de controle de volgende morgen waren de beide Boiga's weer rustig en lagen weer onder de bloempot.

Om vast te stellen of het bij deze reactie van *Boiga dendrophila* op *Naja kaouthia* om een uitzondering of een gewone reactie ging, heb ik enige weken later een 85 cm lange, levende monocle cobra in een klein plastic terrarium in het terrarium van twee vrouwelijke *Boiga dendrophila* gezet. De reactie van de tweede groep was gelijk aan de eerste waarneming. De Boiga's reageerden uiterst opgewonden, ja bijna panisch op de Naja. Weliswaar duurde het deze keer 19 minuten voor de Boiga's een eerste reactie gaven. Deze late reactie ligt waarschijnlijk daaraan, dat de cobra niet vrij in het terrarium lag, maar zich in een plastic terrarium bevond. In de loop van de volgende weken heb ik hetzelfde experiment vervolgens bij beide groepen *Boiga dendrophila melanota* nog eens uitgevoerd met een bijna volwassen krait, *Bungarus fasciatus*. De ongeveer 75 cm lange krait werd 's avonds in een klein plastic terrarium in het terrarium van de mangrove-nachtslangen geplaatst. Hierbij stelde ik ook hetzelfde paniekerige vluchtgedrag vast.

DISCUSSIE

Volgens mijn waarnemingen schijnen mangrove-nachtslangen aan de hand van de geur van andere slangen in staat te zijn te onderscheiden of het om voedsel gaat of dat het om een slang gaat die voor henzelf gevaarlijk zou kunnen worden. Niet duidelijk is hoe deze onderscheiding in detail plaatsvindt. Dat het hierbij gaat om een door ervaring aangeleerd gedrag, kan uitgesloten worden, daar zo'n ervaring maar één keer gemaakt kan worden, namelijk dan als de mangrove-nachtslang door een andere slang wordt opgegeten. Ook schijnt de mogelijkheid om te onderscheiden tussen voedsel en vijanden niet be-

perkt te zijn tot *Boiga dendrophila melanota*. Een vlucht poging kon ik ook waarnemen bij een *Elaphe radiata* die ik in het terrarium van de Boiga's had gezet. Blijkbaar betreft het een aangeboren gedrag. Greene beschrijft in zijn boek ook de mogelijkheid van slangen om op de geur onderscheid te maken tussen voedsel en vijanden. Het zou zeker interessant zijn om te weten hoe bijvoorbeeld een *Boiga dendrophila* op een ophiophage slang uit Zuid-Amerika reageert, daar in dit geval immers de mogelijkheid om deze slang als gevaarlijk te herkennen niet aangeboren kan zijn.

LITERATUUR

- Bulian J. (1994) *Boiga cyanea* (Dumeril, Bibron & Dumerik, 1854) Freilandbeobachtungen, Haltung und Zucht. Sauria, Berlin 16/4, Blz. 3-9
- Bulian J. (1999) *Observations on Boiga cyanea*. Litteratura Serpentiologia 19 (6), 175-183.
- Cox, M. J. (1991) *The snakes of Thailand and their husbandry*, Krieger Publishing Company Malabar, Florida, Blz. 1-526.
- Greene, H. (1999) *Schlangen. Faszination einer unbekanntten Welt*, Birkh, user Verlag, Basel.
- Petzold, H. G. (1982) *Aufgaben und Probleme bei der Erforschung der Lebensäußerungen der Niederen Amnioten (Reptilien)*, Wissenschaftliche Und Kulturelle Mitteilungen Aus Dem Tierpark Berlin - Milu Bd. 5 (4/5) Blz. 485 - 786.
- Smith, M. A. (1943) *The Fauna of British India, Ceylon And Burma; Reptilia and Amphibia Vol III.-Serpentes* 581 Seiten Reprint Edition, 1981; Today & Tomorrow, Printers and Publishers, New Dehli.
- Vit, Z. (1976) *Kannibalismus u Boiga cyanea.*, Akvar. terar. (Prag) 19, Blz.111-112.

Vertaling uit het Duits door Jan van Duinen.

Zodra de kop van het voerdier is gevonden is zelfs een uitgegroeide Ahaetulla in enkele minuten naar binnen gewerkt.

Boiga dendrophila melanota bij het eten van een Ahaetulla prasina.